

Kreiranje vremenske linije

SAŽETAK:

Učenici će provesti internet istraživanje o detaljima vezanim za neki konflikt na osnovu dnevnčkih zapisa. Zatim će napraviti vremensku liniju tog konflikta. Ova aktivnost poboljšava razumijevanje konflikata, njihovih uzroka i posljedica.

Glavna starosna grupa

15-18

Potrebno vrijeme

1 - 2 x 45 minuta

Potrebni materijali

A4 ili A3 papir (pravni papir ili papir za pisma), hemijske olovke ili markeri, pristup kompjuterima / laptopima / tabletima / pametnim telefonima

Ciljevi

- Da učenici poboljšaju vještinu istraživanja na internetu koristeći pouzdane internet stranice
- Da učenici naprave vremensku liniju nekog konflikta
- Da učenici bolje razumiju određeni konflikt

Resursi

Isječci iz dnevnčkih zapisa iz kolekcije Muzeja ratnog djetinjstva.

Napomena: Isječci se nalaze u dodacima na kraju ovog plana aktivnosti.

KATEGORIJE

Teme

Razumijevanje historije konflikta

Emocije i osjećanja

Bit će veoma raznovrsne u zavisnosti od sadržaja pojedinih dnevnčkih isječaka

Tipovi predmeta

Dnevnici

Metodologije

Pravljenje vremenske linije, individualno sprovođenje istraživanja, projektno učenje, oluja mozgova

Korist vremenskih linija u edukativnom radu

Vremenske linije korisne su kao sredstvo za nastavnike/ice ili edukatore/ice iz više razloga:

- 1 Vremenske linije su interesantan način stvaranja vizuelnih reprezentacija historijskih događaja i procesa;
- 2 Vremenske linije daju učenicima uvid u razvoj historije i međusobnu povezanost događaja;
- 3 Vremenske linije pomažu nastavnicima/icama i edukatorima/icama i njihovim učenicima da veliku količinu informacija organizuju u preglednu cjelinu;
- 4 Vremenske linije pomažu učenicima i učenicama da zapamte redoslijed događaja;
- 5 Vremenske linije omogućavaju učenicima da porede razvoje događaja;
- 6 Kroz kreiranje sopstvenih vremenskih linija (individualno ili u grupama) učenici učestvuju u procesu aktivnog učenja;
- 7 Vremenske linije mogu biti početna tačka mnogih aktivnosti;
- 8 Razvijanjem višestrukih vremenskih linija (kao na primjer vremenske linije sopstvene zemlje, druge zemlje i jedne o globalnom razvoju događaja) i suprotstavljanjem jedne drugoj kreira se širi kontekst.

Pripremni rad nastavnika/ice ili edukatora/ice

Nastavnik/ica ili edukator/ica treba pročitati odabrane dnevničke zapise – zapisi nisu predugi, tako da će za to biti potrebno oko 20 minuta.

Nastavnik/ica ili edukator/ica također treba prethodno odabrati neke pouzdane internet stranice koje će učenicima pomoći u istraživanju. Učenici treba da koriste prvenstveno ove internet stranice kako bi izbjegli dezinformacije.

Aktivnosti

Prvi korak

Objasnite u par minuta šta aktivnost podrazumijeva i kako se uklapa u ostalo gradivo koje učenicima prelaze u tom trenutku.

Drugi korak

Nastavnik/ica bira jedan dnevnički zapis iz Dodataka koji najviše odgovara njegovom/njenom načinu predavanja. Neka učenici i učenice to pročitaju i prodiskutuju o tome šta misle kada je taj dnevnički zapis napisan, te o nekima od sljedećih pitanja:

- 1 Šta ova mlada osoba pokušava da kaže?
- 2 Šta mislite zašto je ova osoba pisala dnevnik (motiv)?
- 3 Da li prepoznajete neke emocije u ovom dnevničkom isječku? Koje?
- 4 Šta mislite u kojoj zemlji je ovaj dnevnički isječak napisan? Možete li je pokazati na mapi svijeta?

Treći korak

Nastavnik/ica ili edukator/ica daju svakom učeniku ili svakoj grupi od po 4 do 5 učenika i učenica prethodno odabrani datum iz konflikta o kojem dnevnički zapis govori. Datum može biti ispisan na kartici, listu papira ili na neki drugi način. Nastavnik/ica ili edukator/ica se trebaju pobrinuti da izaberu nekoliko datuma od prije ili poslije konflikta (ukoliko se on završio). Tako da bi trebalo biti datuma onoliko koliko ima učenika/grupa učenika.

Četvrti korak

Svaki učenik/grupa učenika i učenica traže na internetu datum u vezi s konfliktom koji im je dodijeljen, a potom istražuju šta se desilo na taj dan. Ako nema dovoljno pametnih telefona/kompjutera/tableta, učenici i učenice mogu raditi u grupama po dvoje ili troje. Svaki učenik/grupa učenika i učenica zapisuju svoj datum i događaje koji su se tada desili na A4 ili A3 papir. Ono što napišu mora biti vidljivo sa razdaljine od par metara. Dajte im 20-30 minuta da bi imali vremena da iščitaju informacije koje su pronašli.

Peti korak

Učenici i učenice prave krug (ili se raspoređuju na sličan način tako da vide tuđe papire) i potom pronalaze svoje hronološko mjesto u krugu.

Šesti korak

Od hronološki prvog datuma do posljednjeg, svaki učenik ili grupa učenika i učenica čitaju (i ukratko objašnjavaju u nekih 10-15 sekundi ako to žele) šta se desilo na taj datum. Ovo daje cjelovitiju hronološku sliku određenog historijskog konflikta.

Sedmi korak

Nastavnik/ica ili edukator/ica kratko razgovaraju sa učenicima o tome šta je svaka od grupa prezentirala.

Sedmi korak

Nastavnik/ica ili edukator/ica kratko razgovaraju sa učenicima o tome šta je svaka od grupa prezentirala.

Moguće dodatne aktivnosti

Nastavnik/ica ili edukator/ica može izabrati još jedan odlomak dnevničkog zapisa i ponoviti aktivnost. Ovo će omogućiti učenicima da uporede različita iskustva ili čak različite konflikte ukoliko upotrijebe neke druge dostupne dnevnike. Nastavnik/ica ili edukator/ica također može reći učenicima (nakon prvobitne aktivnosti) da pogledaju šta se dešavalo u njihovoj zajednici ili zemlji u to vrijeme. Bolje bi bilo da učenici pokušaju naći medijske izvještaje u svojim lokalnim/državnim medijima o određenom konfliktu i šta je to što su ti mediji prenosili o konfliktu u tom trenutku. Da li mediji izvještavaju na isti način? Ako se koncentrišu na druge stvari ili imaju drugačije mišljenje, zašto je to tako (moguće pristranosti)?

DODATAK 1 - Isječci iz dnevnika iz zapisa

Arma (Ž), r. 1978. Bosna i Hercegovina

19. 2. 1992.

(...)

Stvari se zakuhavaju pred referendum. Vojska je došla u Bosanski Brod.

(...)

Tata kaže da se sprema 3. balkanski rat. Bilo šta bilo, ja ću biti ono što želim: vitka, mlada i lijepa književnica.

2. 3. 1992.

(...)

Jutros su na svim ključnim mjestima postavljene barikade. Tata kaže da smo opasani sa svih mjesta. Sinoć se je čula rafalna paljba. Tata kaže da je grovalo. Niko nije otišao u školu ni na posao. Jutros sam zvala drugove i drugarice i svi smo bili zbunjeni. Tata je otišao da kupi raznih stvari. Ko zna koliko ćemo ostati u kućama.

(...)

A gdje je moja rodbina i prijatelji? Šta sad rade Tanja i Alisa. Hoćemo li kad sve ovo prođe opet biti drugarice?

1. 4. 1992.

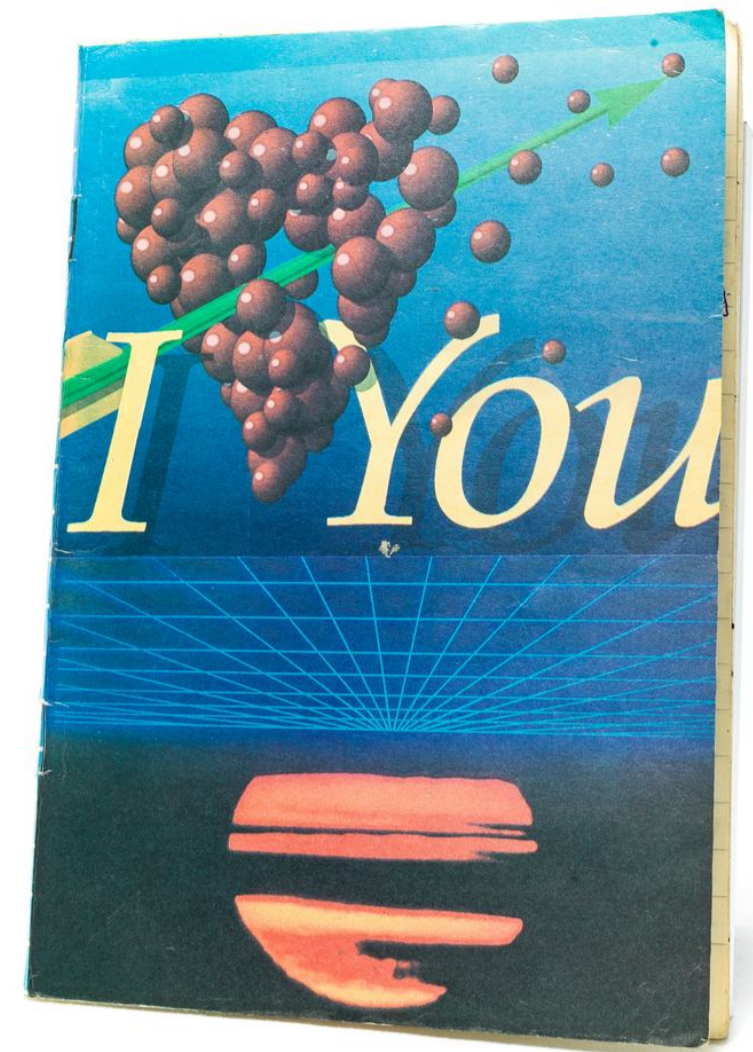
(...)

Tata je danas rekao za ručkom da je vojska raspustila vojnike i rekla da se dobrovoljci vrate. To bi značilo početak novog rata. Mama je rekla da će kupiti 10 konzervi gulaša. Nana i tetka su rekle da one imaju naftu, lampu i plin. Očekuje se početak rata 6. aprila jer će tada biti proglašena suverenost.

(...)

5. 4. 1992.

Jučer je bio Bajram. Sva muslimanska djeca su izašla okupana, sređena i vesela. Dobili su novac prema običaju. Behka i Zehra su dobile lasteksice, po dvije suknje i po majicu. Kristina (koja inače nije muslimanka) čestitala je praznik Aliji Izetbegoviću i dobila 1000 dinara. Išli smo kod nane.

14. 12. 1992.

Ovih dana sve više mislim o Vladimiru. Ne znam zbog čega ali sve više imam utisak da me njegove oči prate kud god da krenem, šta god da radim, i da je to strašno važno. Bože da li ja to ludim?

(...)

Ja sam sve što donosi prva ljubav već doživjela, isplakala prve suze i sve mi je ovo pomalo poznato ali i ogavno u isti mah. Ja ne smijem da ga volim jer ja sam voljela mnogo puta, ne smijem mu dati svoje srce jer dala sam ga Arminu, bila bi to izdaja. Najljepše mi je kad pišem i čitam jer samo tada ne mislim o njemu. Mislim da sam na putu rata između srca i mozga a srce je jače. O, ludo srce, ludo srce!!!

29. 12. 1992.

(...)

Zar se sve ovo dogodilo u devet mjeseci? Moglo se je razblažiti u pet godina vojevanja ali ovim intenzitetom... Nikako ne izlazim. Cijeli stan premjestili smo u kuhinju i trpezariju, tu se umivamo i učimo i objeđujemo – sve.

Užasno je hladno u prostorijama koje ne grijemo. Moja jedina utjeha su knjige, slikanje i ono što pišem. Katkad odlutam u daljinu i sanjarim o vremenima koja će doći, a znam da je moj život apsolutno upropašten ako ostanem ovdje. Samo ako odem, samo ako odem u inostranstvo. Svi mladi naraštaji žele to. A šta me veže za ovaj bivši grad?

Roditelji, tetka i nana i rodbina i ništa više. Ne postoje više Sarajevski behari – izloženi su, pepeo, sve je sami pepeo. Suze i pepeo!

Vode i struje nema a predviđaju da je neće biti do proljeća. Bistrički bunar ovaj kod pivare se zbog velike potrošnje zamutio, ljudi u dugačkim kolonama čekaju. Šta? Kap vode ili svoju granatu? Kao gladna pseta oblijeću Karitas, Merhamet i Dobrotvor. Srbi dobivaju pakete iz Dobrotvora, Hrvati ogromne pakete iz Karitasa, a Muslimani? Dobivaju i oni, ali samo oni koji su preko noći počeli napadati komuniste...

DODATAK 2: Isječci iz dnevnika zapisa

Dženita (ž), r. 1976. Bosna i Hercegovina

2. 3. 1992.

Zdravo Don,

danas je 2. mart 1992. Kakav užasan dan. Tokom dva protekla dana ljudi iz moje republike su morali glasati povodom toga da li su oni za to da Bosna postane država ili ne. Sve je bilo uredno do jutros. Sada je 7:30. Bojim se da su neki ljudi, koji nisu za to da Bosna postane država, počeli da prave probleme.

Sa vremena na vrijeme se mogu čuti pucnjevi širom grada. Jedan čovjek je ubijen, a drugi ranjen. Priznajem da to nije mnogo kada se uporedi sa ubijenima i ranjenima u Hrvatskoj, ali ipak je to ljudski život. Ne može se izlaziti vani, niti gledati kroz prozor...

Nije toliko strašno kao što zvuči, jer ja sam izašla, morala sam kupiti nešto, ali može postati gore. Bojim se, šta ako.... Ne, ne želim o tome da govorim. Sve će biti uredno. Ali u slučaju da ne bude, u slučaju da ne preživim (Bože ne dozvoli da se to desi) želim da znaš. Volim te svim srcem svojim!

Dženita

6. 4. 1992.

Zdravo Don,

Kada sam ti zadnji put pisala nisam rekla mnogo. Govorila sam nešto o snovima i o tome koliko te volim. Ali sada, Don, sada imam nešto ozbiljno da ti kažem. Rat je počeo u mojoj republici, to jeste u mom gradu. Grozno je. Mnogo ljudi je poginulo. Mnogo djece... Jučer su ljudi hodali ulicama našeg grada. Neki ljudi, neki maskirani ljudi su zapucali na njih. Bilo je užasno. Mnoštvo ljudi je otišlo u zgradu Skupštine i ostali su tamo čitavu noć, i dalje su tamo.

(...)

Ne mogu vjerovati da mi se ovo događa. Šta će se desiti sa mojim djetinjstvom. Znaš, Don, kad neko... to jeste, neki ljudi su govorili o ratu, bojali su ga se, a mi smo to zvali "loši snovi". Govorili smo im "Nastavite sanjati", i zato su oni bili "loši sanjači". Ali sada... Bili su upravu. To je užasna stvar za saznati, ali istinito je! Za nas, za mlade ljude, ta ideja o ratu je bila ludost, ali sada, sada mi živimo tu ludost. Don, moli se BOGU da nas spase. Volim te."

Dženita

8. 7. 1992.

Dragi Don,

Evo me. Ja sam u podrumu dok "pričam" sa tobom! Zadnjih nekoliko dana je bilo užasno. Mnogo granata je palo i mogli smo vidjeti tamnu (nečitljiva riječ) na nebu. Tama je obujmila sve, čak i našu nadu da ćemo preživjeti. Ne zna čovjek više u šta da vjeruje. Oprosti što ti nisam pisala tako dugo, ali Don, za to vrijeme sam tragala za sobom i svim onim protraćenim mjesecima. Bila sam samo dijete, i morala sam sačekati da odrastem da bih napisala bilo šta. Sada sam odrasla. Sada sam veliko dijete koja može raditi "sve" što poželi. Pobijedila sam sve one "velike" ljude, ljude koji misle da su veliki, i sada sam mnogo jača i mogu...

Ubili su moje nade i moje iluzije magičnih snova, ubili su moju vjeru u život, ali sada mogu vidjeti da su pogriješili.

(...)

Sada sam veliko dijete i opet imam nadu, sanjam, i imam vjeru u ljude ponovo, a oni nemaju ništa jer nisu ništa... Sem prljave taštine...

Oni su samo životinje koje sebe nazivaju ljudima.

Ali sutra ćemo biti slobodni. Nastavit ćemo. Mi smo djeca ove DRŽAVE. Ponovno ćemo sebi prisvojiti dobra vremena. Vrat ćemo se tamo gdje smo počeli.

Dragi Don, ovo je samo dio, mali dio mojih učenja i mislim da ne moraš čuti više, jer je samo ovo dovoljno da me razumiješ.

Dženita

DODATAK 3: Isječci iz dnevnčkih zapisa

Mirsada (ž), r. 1977. Bosna i Hercegovina

23. 5. 1993, 12.00 h

Moja jedina utjeho,

gladna sam, Tijana, nemaš pojma koliko sam gladna. A niti imam a niti smijem uzeti da jedem. Ostao nam je još jedna sir kojeg već mažemo. Dina mi ne da da namažem. Hljeba smo dobila svega tri, a to je za nas malo. Ja šta radim jedem, i to suh hljeb a sada ni to ne bih mogla. (...) Što se zaliha tiče više ničega nemamo. Možda još 2 konzerve ribe, 1 konzervu buranije; šećera, brašna, ulja, vegete, paprika i tih sitnih začina nemamo već odavno. U kući imamo najviše germe. Ali, šta ćemo od germe. Ništa. Pisala sam ti ovo samo zato da, jednom, kada se sve smiri i svega što sad nemamo, da se sjetim da sam ovog 23. 5. 1993. bila toliko gladna.”

12. 6. 1993, 09.50 h

Prvo mi je trebalo jedno 30 min. da se skontam koji je dan. Svi su mi isti. Javljam ti se samo radi jedne stvari - “MANEKENSTVO”. Jučer nam je bila proba. I sama pretpostavljaš kako mi je bilo - UŽAS! Em što sam se par puta “zaplakala”, tj. krenule su mi suze na oči. Tijana, ne samo da me stalno vraćao već je jednostavno... ma ni sama ne znam... i derao se, govorio da ja trebam da se opustim i da mislim da sam najbolja... A ja to ne mogu jer JA NISAM najbolja a nekada sam to bila, kad sam uživala u tom radu, kad sam imala VOLJU za tim radom. Ali, sada, ja volje uopšte nemam a moje mišljenje je: KADA TREBA DA SE DOBRO URADI NEŠTO - POTREBNA JE VOLJA! A ja je u ovom slučaju nemam. I mislim da li da ih pustim, mislim manekenstvo.

(...)

Danas, tj. sada, pravo puca, ali se nadam da će uskoro prestati. Kada li će ovaj užas konačno prestati? Jedemo prilično dobro jer tata nabere zelja, salate i luka pa prodaje, ali ne za pare već za konzerve. Pa prilično dobro jedemo. R.P.

14. 6. 1993, 15.35h

Pada kiša na polju, kaplje mi po prozoru, a ja sama kod kuće, gledam, plačem, tugujem, ne znam šta ću od sebe... Tako ide jedna pjesma od "Crvene jabuke". Potpuno je identična, ne samo s ovim domom već i sa mojim životom. Gotovi smo. To ti govorim zbog stanja u zemlji.

(...)

Samo da jednom ovaj užas prestane. Prestat će jednom al' kada?! Kada se malo zamislim i upitam sebe - šta sam ja preživjela? Meni je tek 15 godina, i možda u vrijeme kada nisam imala pojma da će mi jednog kišnog ponedjeljka, 14. juna '93 godine biti ovako teško, ja sam tada bila mlada i činilo mi se da je čovjek star tek kada napuni jedno 50 ili 60 godina. Sada, ja sa svojih 15 godina osjećam se toliko starom da nijedan starac od 50 i 60 godina nije stariji od mene. A ja nisam preživjela ništa. Ja nisam vidjela sve ono što život može da pruži u tim godinama - petnaestim.

(...)

U cijelom gradu nema struje pa tako ni vode, a ni telefona. Mama i tata su sa kanisterima otišli po vodu. A kiša lije i lije...

(...)

Kiša je prestala. Pucnjava se ne čuje sve do prve prilike. Mojih roditelja još uvijek nema. Pogledati kroz prozor prije je bila milina jer prije se kroz prozor gledalo cvijeće, ljudi su gledali svoju djecu kako se bezbrižno igraju... Prije se kroz prozor gledao život! A sada? Sada se vide samo živi leševi koji tumaraju ulicom noseći u rukama po koju glavicu luka, 1-2 kanistera vode i žure kući.

(...)

Nadam se samo da će se ovo smiriti i da će meni svanuti ljepši dan ili ako treba da poginem, nadam se da me neće boljeti mnogo i da ću se možda za kojih 20-30 godina ponovo roditi u nekom ljepšem gradu koji nikada neće ratovati i da ću preživjeti neki svoj život, onako kako priliči.